

LAUSUNTO

26.9.2017

Valtiovarainministeriö

Kehitysvammaliiton lausunto valtiovarainministeriön ensisijaisesti sähköisesti tarjottavien palvelujen tiekartta -työryhmän raportista (lainmuutostarpeiden arviointi).

Kehitysvammaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua valtiovarainministeriön ensisijaisesti sähköisesti tarjottavien palvelujen tiekartta -työryhmän raportista.

Kehitysvammaliitto pitää erittäin hyvänä asiana sitä, että raportissa huomioidaan sähköisen asioinnin merkittävyys tulevaisuudessa ja jo nyt, ja ymmärretään laajasti asian merkitys esimerkiksi siinä, että sähköinen asiointi ei voi olla ”*irrallinen, vakiintuneisiin prosesseihin liimattava toimintatapa*”.

Erittäin tärkeää on myös tarkastella kriittisesti viranomaisten käyttämien erillisten kanavien ja asiointipalveluiden käyttöä tai niiden perustamista. Sähköisten palveluiden käytön lisääntymistä hidastanee merkittävästi se, mikäli kansalaiset joutuvat opettelemaan useita käytettävyydeltään erilaisia palveluita. Tämä voi myös olla käytön este esimerkiksi henkilöille, joilla on oppimisen tai ymmärtämisen ongelmia. Tietyn kanavan käytön edellytyksenä toki on toimiva lainsäädäntö ja käytännöt, joka raportissa selkeästi sanotaankin.

Raportissa mainitaan saavutettavuus useaan kertaan (sivut 39, 40, 42) yhdistäen se (sekä helppokäyttöisyys ja löydettävyys) tietoturvaluuteen, eli: ”Palvelujen löydettävyyteen, saavutettavuuteen ja muuhun helppokäyttöisyyteen tulee kiinnittää huomiota mutta niin että tietoturvaluudesta samalla huolehditaan.” Kehitysvammaliitto pitää tätä lausetta epäselvänä ja jopa harhaanjohtavana. Saavutettavuus ei itsessään suoraan liity tietoturvaan, eikä ole sille uhka. Saavutettavuutta olisi raportissa voitu käsitellä laajemminkin ja toisessa kontekstissa.

Raportissa käsitellään useassa kohdin kansalaisten itsemääräämisoikeutta ja toisaalta yhdenvertaisuutta. Nämä seikat liittyvät tiedolliseen saavutettavuuteen ja sähköisten palveluiden saavutettavuuteen ja helppoon ymmärrettävyyteen. Ensisijaisesti sähköisesti tarjottavien palveluiden kohdalla em. seikat ovat ensiarvoisen tärkeitä. Kehitysvammaliitto pitääkin tärkeänä sitä, että mahdollisuuksia hyödyntää selkokieltä näiden palveluiden kehittämisessä, niistä tiedottamisessa ja niiden käyttöön ohjeistamisessa selvitetään. Suomessa on noin puoli miljoonaa ihmistä, joilla on suuria vaikeuksia lukea ja ymmärtää tavallista yleiskielistä tekstiä. Tämä tarkoittaa 8–12 prosenttia väestöstä.

Raportissa käsitellään laajasti ja ansiokkaasti kolmea eri lähestymistapaa sähköisen asioinnin edistämiseen (opt-in, opt-out ja nk. poikkeusmenettely) ja esitellään tähän liittyen myös pohjoismaisia toimintamalleja. Kehitysvammaliitto näkee kaikissa lähestymistavoissa positiivisia ja myös negatiivisia puolia, ja tässä vaiheessa on hankalaa ottaa kantaa minkään tietyn lähestymistavan puolesta. Olennaista on valitun lähestymistavan tarkempi toteutusmalli, joka on mahdollista kaikkien kolmen mallin kautta toteuttaa kansalaisille yhdenvertaisella ja kaikki ihmiset huomioonottavalla tavalla.

Lähestymistapoja on myös käsitelty Digi arkeen -neuvottelukunnassa ja on tärkeää, että tämä työ jatkuu. Olennaista joka tapauksessa on, että lainsäädäntö ja käytännöt saadaan yhdenmukaisiksi, tarjottava tapa määritellään selkeästi ja se esitetään kansalaisille ymmärrettävästi.

Helsingissä 26.9.2017

KEHITYSVAMMALIITTO RY

Marianna Ohtonen
toiminnanjohtaja

Sami Älli
saavutettavuusyksikön johtaja